

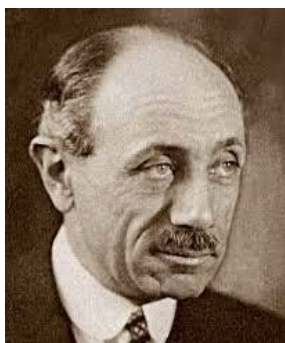
MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

XXV. TELEKI PÁL KÁRPÁT-MEDENCEI FÖLDRAJZ - FÖLDTAN VERSENY

MEGYEI/BUDAPESTI FORDULÓJÁNAK FELADATLAPJA 2016/2017. tanév

8. osztály

Közreműködő és támogató partnereink:

Kedves Versenyző!

Kérünk, mielőtt elkezdenéd a feladatlap kitöltését, figyelmesen olvasd át az alábbi útmutatót!

ÚTMUTATÓ

A feladat megoldásához segédeszköz nem használható! Könyvet, térképet, mobiltelefont a versenyre bevinni nem lehet. A feladatokat tintával (golyóstollal) kell megoldanod. Mielőtt válaszolsz a kérdésekre, jól gondold át a feladatot.

Ne időzz sokáig egynél! Ha megakadsz, nyugodtan menj tovább!

A kihagyottakra akkor térj vissza, ha már valamennyi kérdésen végighaladtál, és még van időd!

A feladatlap összesen 100+10 kérdést, illetve feladatot tartalmaz. A plusz 10 feladatot is meg kell oldanod, de azokat csak holtverseny esetén, a döntésnél vesszük figyelembe!

Az egyes feladattípusok előtt útmutató található. Ezek tanulmányozása elengedhetetlen a helyes megoldáshoz.

A feladatok elvégzése után a végleges válaszokat vedd át az Értékelőlapra.

Az Értékelőlapon már nem javíthatsz, az átjavított válaszokat már nem fogadjuk el.

Kérünk, törekedj olvasható írásra.

Minden helyesen megoldott válasz 1 pontnak számít. Az elérhető maximális pontszám: 100 pont.

A feladatok megoldására 2 óra, azaz 120 perc áll a rendelkezésedre.

Jó munkát, sikeres versenyzést kívánunk!

A NÉVADÓ TELEKI PÁL

Útmutató: A közeli gimnázium tizenegyedikes, média szakos diákjai azt a projektmunkát kapták, hogy készítsenek kisfilmet gróf Teleki Pál életéről. A kreatív csapat össze is állította a forgatókönyvet, de a szakmai ellenőrzést a földrajz-fakultációs társaikra hagyták. Segíts a filmeseknek szétválogatni a helytálló és hibás jeleneteket! (A képek válogatását bízd a filmesekre, te a konkrétumokra, tényekre figyelj!) Írd a jelenet után a megfelelő betűt: maradhat (M), javításra szorul (J).

<i>Forgatókönyv</i> <i>gróf Teleki Pál</i> (készítették a 11. c osztály tanulói)	
Gyerekkor: Teleki korai fotója, kép a pribékfalvi kastélyról, rajta az évszám: 1879-1941. Afrikai zenei aláfestéssel fotó a nagybácsiról, Teleki Sámuelről. Néhány tájkép – áttűnéssel – a Teleki vulkánról, a Rudolf- és Stefánia-tavakról.	1)
Egyetemi évek: utazások Nagy-Britanniában (csak angolul tudott), képek a sziget tájairól, főleg az ír vidékről. Első publikációjának (az angol vidék tájleírása) címlapját beilleszteni. Kép egy egyetemi könyvtárról, régi térképekről, kutatókról.	2)
Kép a professzorairól, Cholnoky Jenőről, Lóczy Lajosról, és példaképéről, Edmund Hillary-ról, a Himalája meghódítójáról.	3)
Első siker: Genfi látkép, Atlasz a Japán-szigetek cartographiajának történetéhez: képen! Jomard-díj. (Francia zene a Francia Földrajzi Társaság miatt.)	4)
Tudományos utazás az USA-ban, képek az 1912-es Amerikáról, jazz zenei aláfestés, néhány Cholnoky által a témában írt könyv borítójának bevágása.	5)
Székfoglaló az MTA-n. (Épület képe.) A beszéd könyvkiadásának borítója jelenjen meg (A földrajzi gondolat története), karakteres betűtípussal idézet a könyv elejéből: „A földrajzi gondolat története nem a földrajzi tudomány, mint tudományszak története, mert földrajzi gondolat alatt a rajtunk kívül levő, a velünk szembenálló világnak, környezetünknek mindenkori felfogását értem. És ez a gondolat, mint az öntudatára ébredt embernek kapcsolata lakóhelyével, a földdel, nem egy tudományé, hanem általános emberi.” A szöveg alatt legyen a környezetszennyezéssel kapcsolatos mai kép. (Ütős!)	6)
Néhány második világháborús kép mellé ugorjon fel a Vörös Térkép, kiemelve vörös színnel az elcsatolt területek természeti erőforrásai. Hangsúlyozni: a természeti erőforrások elvétele megszünteti az ország területi integritását (bevágható Papp-Váry Árpád történész véleménye szövegben.) Trianoni képek a jelenet végén.	7)
A népszövetségi megbízás: bizottsági tagként jelentés a szabad Kurdisztán létrejöttének lehetőségéről. (Képek a mai független Kurdisztánról, első elnökéről.) Teleki javaslatait kiemelni a filmben (figyelemfelkeltő, piros betűvel): a kurdok jogainak tiszteletben tartása, nyelvhasználat, szabad külföldre távozás.	8)
Teleki revíziós törekvése, képek a bécsi döntésekről (történelmi atlasz), miniszterelnökségének ideje, nemzetiségi kutatómunkái, a Kárpát-medence egységének helyreállítása földrajzi szempontból: vízgazdálkodási munkák. (Lehet egy kis történet Széchenyi és Vásárhelyi munkájáról, és Teleki öntözési terveiről.)	9)
Teleki öngyilkossága: a német vereség közeledik (történelmi térkép), Teleki felelőssége a magyar háborús veszteségekért, képek a tetthelyről. Utolsó képek: kiemelni Teleki földrajztudósi munkásságát.	10)

HAZAI TÁJAKON

Útmutató: A Természetbúvár folyóiratban olvasott cikkek fogalmaiból készítettünk dominókat. Segíts összepárosítani a megfelelő dominóoldalakat! A számozott oldalhoz írd a másik oldal megfelelő betűjelét!

11) kurgán	A) A napi életvitelhez szükséges erdőgazdálkodás (tűzifa, szerszámfa, épületfa gyűjtése).	12) melegvizes oldatok	B) A mészmentes, agyagban gazdag talaj okozza.
13) legeltetés	C) 3-5000 éves, bronzkori sírhalom.	14) Pannon-tenger	D) A réz, ezüst és malachit kiválásáért felel.
15) szálas	E) Ennek köszönhető a réteken a tájidegen gyomok, özönnövények visszaszorulása.	16) fokok, erek, kubikok	F) A fa ágainak rendszeres nyesése, az így keletkező „fejes fa” kellő árnyékot biztosít.
17) rizstermesztés	G) Agyagos, homokos, lignites üledéke ősmaradványokat rejt.	18) vízpangás	H) Áradáskor vízzel töltődnek fel, és a hullámtér vízutánpótlását is biztosítják.
19) Pocsaji-láp	I) Nagy kiterjedésű, sekély vízfelületet biztosít a vízimadarak számára.	20) botolás	J) Az Ős-Szamos morotvájában alakult ki, zsilippel őrzik a vizét.

BUDAPEST UNDERGROUND – II. RÉSZ

Útmutató: Az ajánlott filmek közül a Budapest Underground II. a Budai-hegység barlangjaiba vezetett minket. Egy diák fogalmazást írt a filmből, azonban minden mondatban egy hibát vétett. A feladatod, hogy a hibás szót megtaláld és áthúzd! Az értékelőlapra a hibás szót kell átvezetned!

21) A film Magyarország legmélyebb barlangjába, a budapesti Szépvölgyi-út közelében nyíló Pálvölgyi-Mátyáshegyi-barlangrendszerbe kalauzol bennünket. **22)** A megfelelő öltözék ide a tréfás nevű műnyúl, a kezelábas overál, és a tornacipő. **23)** A csodálatos látványvilágot biztosító cseppkövek úgy keletkeztek, hogy a beszivárgó víz szén-monoxid tartalma elvesztésével mésztartalma is kiválik. **24)** A repedéseket a beszivárgó víz alakítja, a tágasabb járatokat már a mélyből feltörő hideg víz formálta meg. **25)** A falakat sok helyen csodálatos, kristályos ásvány: kalcit, aragonit, gipsz és földpát borítja. **26)** A barlangban a levegő középhőmérséklete a felszín évi középhőmérsékletét őrzi, páratartalma körülbelül harminc százalékos. **27)**

Magyarországon minden barlang szigorúan védett, a barlangból semmit sem szabad kihozni, a kutatásokat is csak hivatásos kutatócsoportok és építészmérnökök végezhetik. 28) A nem kiépített szakaszokra a barlangi túrázók csak szakszerű, hivatalos vezetéssel mehetnek le, baj esetén biztonságos mentésüket a magyar katasztrófavédelem szakemberei végzik. 29) A film a Molnár János-barlangba is rövid utat tesz, ahol a veszélyes barlangi bűvartúra fontos szabálya, hogy vissza kell fordulni, ha a gázpalack levegőjének hatvan százaléka elfogy. 30) A barlangban érdekes állatok élnek, például különféle rákfajok és kagylófélék.

HEGYVIDÉKI TÁJAINK

Útmutató: Az alábbiakban a Dunántúli-középhegységet és az Északi-középhegységet kell összehasonlítanod. A lehetséges válaszok betűjelét írd a jellemzők után!

- A) A Dunántúli-középhegységre igaz.
- B) Az Északi-középhegységre igaz.
- C) Mindkét középhegységre igaz.
- D) Egyik középhegységre sem igaz.

- 31) Fekvése délnyugati-északkeleti irányú.
- 32) Hazánk leghűvösebb tája.
- 33) Teljes egészében hazánk területén található.
- 34) Legmagasabb csúcsa a 882 m magas Írott-kő.
- 35) Előterében árkos süllyedékben elhelyezkedő tavak találhatóak.
- 36) Felszínét a jégkorszaki jég formálta.
- 37) Nemzeti parkjának címerében a foltos szalamandra látható.
- 38) Egyes tagjai középidői üledékes kőzetekből épülnek fel.
- 39) A Kárpátok belső vulkáni vonulatának része.
- 40) Egyik résztája a Variszkuszi-hegységrendszerhez tartozik.
- 41) Éghajlatválasztó hegység.
- 42) Jelentős borvidékek találhatóak a területén.

MAGYARORSZÁG KÜLKERESKEDELME

Útmutató: A kép alapján válaszolj a kérdésekre!

- 43) Melyik árucsoport produkálta a legtöbb kivitel-növekedést?
- 44) Hány millió euróval több energiahordozót importálunk, mint amennyit kiviszünk?
- 45) Mennyivel nőtt az összes behozatalunk az előző időszakhoz képest?
- 46) Mekkora együttesen a nyersanyagok és energiahordozók részesedése a kivitelünkből?
- 47) Melyik kijelentés jellemző inkább? (A betűjellel válaszolj!)

A) Hazánk élelmiszer behozatalára szorul.

B) Hazánk élelmiszer-exportőr.

48) Melyik nőtt nagyobb arányban? (A betűjellel válaszolj!)

A) A gépek, szállítóeszközök kivitele.

B) A feldolgozott termékek behozatala.

49) Melyik áruk behozatalát csökkentettük a legnagyobb mértékben?

50) Melyik termékcsoporthoz az, amelyiknél a legnagyobb a kivitel és behozatal részesedése közti különbség?

KELL EGY KIS ENERGIA

Útmutató: Négy diák négy hazai energiahordozó összehasonlítását kapta feladatul. Összegyűjtötték az egyes energiahordozók előnyeit, de ezek valahogy összekeveredtek. Segíts szétválogatni az egyes előnyöket, hogy kiderüljön, ki kutatott a legeredményesebben a témája után! Az egyes előnyök után írd a diákok nevének kezdőbetűjét!

Péter (P)	Anna (A)	Dávid (D)	Juli (J)
témája: szénhidrogének	témája: hasadóanyagok	témája: geotermikus energia	témája: biomassza, biogáz
előnyök (?)	előnyök (?)	előnyök (?)	előnyök (?)

51) Nagy a területigénye, de szerencsére hazánkban bőven rendelkezésre áll növénytermesztésre alkalmas, nem használt szántóterület. ____

52) Magyarországon ez az energiahordozó – még világszinten is - bőséggel áll rendelkezésre. ____

53) Üvegházak, lakások, fürdők kiválóan hasznosíthatják. ____

54) Olcsón, nagy kapacitással szállítható csővezetéken. ____

55) Kulcsszerepe van egyes hulladékok veszélyes anyagainak ártalmatlanításában. ____

56) Bár az elhasznált alkatrészek ártalmatlanítására nincs technológiánk, áramtermelés közben nem bocsát ki káros anyagokat. ____

57) Nem csak energiaforrás, hanem gyógyhatású természeti érték is lehet. ____

58) Jelenleg legfontosabb energiahordozónk, emellett nyersanyagként a vegyipar is hasznosíthatja. ____

59) Kis tömegű anyagból nagy mennyiségű energia nyerhető, az eljárás működtetése olcsó. ____

60) Legfontosabb megújuló energiaforrásunk. ____

MÁRKAKERESŐ

Útmutató: Idén tíz szakképzésben résztvevő tanuló keresett gyakorlóléhelyet különféle magyarországi cégeknél. Mindenkinek saját szakterületén sikerült elhelyezkednie a nyári hónapokra. Párosítsd össze a diákok szakterületét a cégekkel! A szakterület után írd a cégek betűjelét! Nem minden céghez jelentkezett diák!

diákok szakterületei	betűjel
61) üdítőital-értékesítő	
62) gyógyszerértékesítő, gyógyszeripar	
63) műszaki fogyasztási cikkek javítása, tesztelése	
64) CH-szállítási mérnök-gyakornok	
65) kémiai laboráns, műanyagok ismerete	
66) villanyszerelés, világítás-technika	
67) gyógynövények ismerete, egészséges életmód, életmód-tanácsadás	
68) vegyész-gyakornok, gumikészítés	
69) élelmiszeripari asszisztens, tejszakértő	
70) cukrász, szakács	

cégek
A) Naturland Magyarország Kft.
B) BorsodChem
C) Visegrádi Kft.
D) Bosch Magyarország
E) Nádudvari Kft.
F) Nitrogénművek Zrt.
G) Teva Zrt.
H) MOL Magyarország
I) Szobi Kft.
J) Michelin Hungária Kft.
K) Mogyi Kft.
L) General Electric

KI MONDHATTA?

TÉRKÉPISMERET

Útmutató: Az alábbiakban földrajzi helyek bemutatkozását olvashatod! Melyik számmal jelölt hely tartozik egy-egy bemutatkozáshoz? A térkép megfelelő számának beírásával válaszolj! (Nem minden számot tudsz felhasználni.)

71) A Variszkuszi-hegységrendszer tagja vagyok, lepusztult lankáimon átutazva egy másik kontinensen találok magad!

72) Jég formálta, csipkézett magaslataim megtévesztőek, valójában röghegység vagyok. Kétezer méteres vonulataim két oldalán más-más éghajlatra készülj! Vízen energiában verhetetlen vagyok!

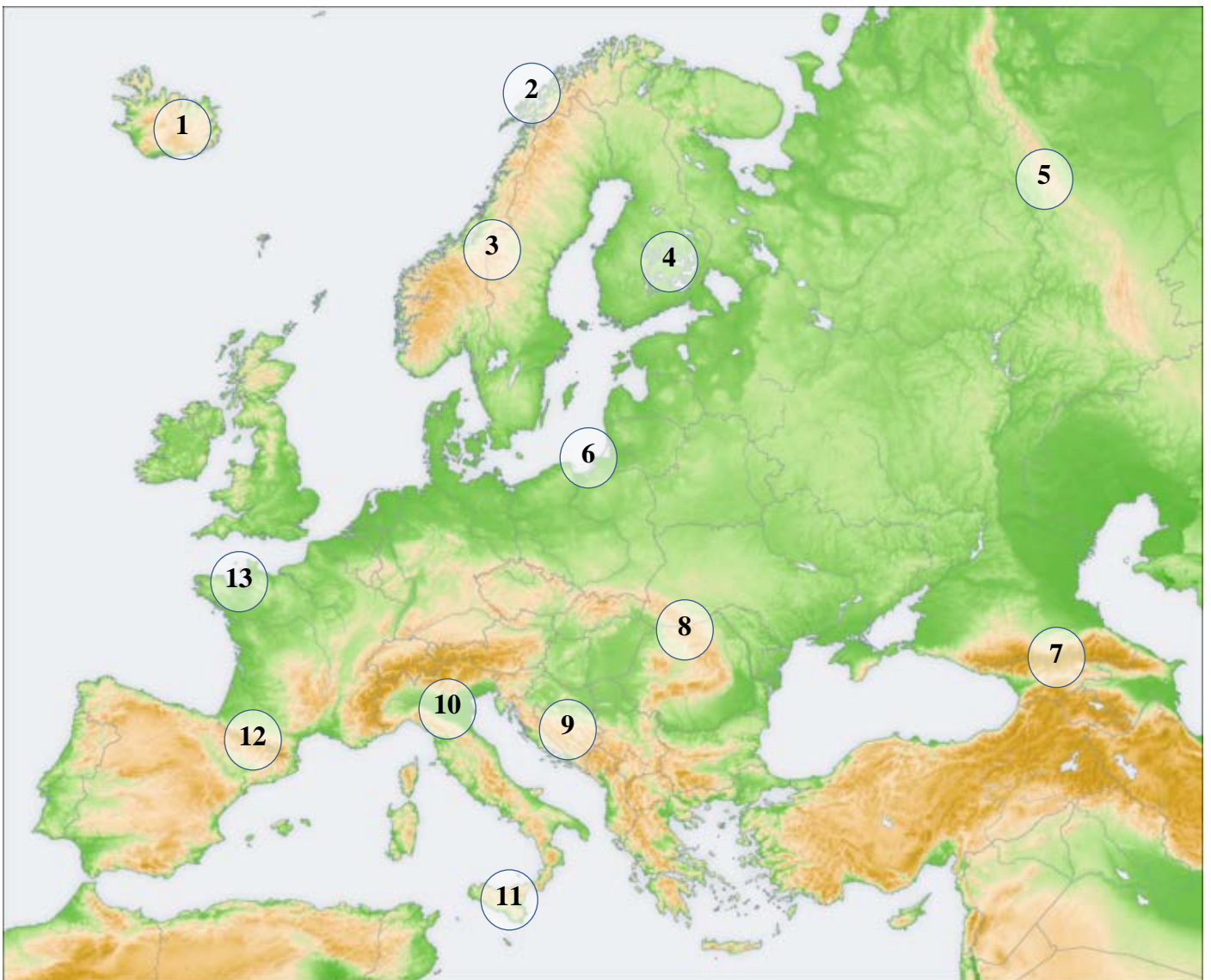
73) Gyűrt vonalaim délnyugati oldalát rengeteg csapadék öntözi. A víz hamar a bensőmbé szivárog, barlangjaim egyedülállóak! Tengerre néző panorámám számtalan szigetet mutat be.

74) Nem dicsekedhetem Európa legmagasabb csúcsával, de létezem Afrikának és Európának is köszönhetem. Két újlatin nyelvű országot választok el egymástól.

75) Sík alakom legértékesebb díszem a számtalan tó, és a partján húzódó rengeteg erdő.

76) Vonalaim a víz és szél erejével növekednek, épülnek. Sok lagúna, gát, dűne tesz engem változatosabbá.

- 77) Kedvenc folyóm táplál kavicssal, homokkal, iszappal. Fontosságomat hatalmas szántóim bizonyítják.
- 78) Partvonalaim állandó ostrom alatt állnak! Meredek falaimról évről évre szikladarabok zuhannak a tengerbe.
- 79) Víz és gleccser formálta mély, zezugos öbleimet.
- 80) Európa legmagasabb vulkánját cipelem.
- 81) Egy hasadékvölgy közepén fekszem. Területemet a feltörő láva növeli. Néha úgy érzem, szétcsúszom!

HAZÁNK GAZDASÁGA

Útmutató: Az alábbiakban kérdéseket, és mindegyikre négy választ olvashatsz. A válaszok közül az egyetlen helyes megoldást kell kiválasztanod, és a helyes válasz betűjelét bekarikáznod, majd átvezetned az Értékelőlapra.

82) Mikor használják a **startup** kifejezést egy vállalkozásra?

- A) Ha rendszeres állami támogatással, lassan, de biztosan ér el bevételeket.
- B) Ha fiatalok által alapított, új terméket, szolgáltatást nyújtó, dinamikus, innovatív vállalkozás.
- C) Ha a közlekedési ágazatban bevezetett szolgáltatásokat fejleszti.
- D) Kizárólag külföldi vállalat által hazánkba telepített új termék bevezetésekor.

83) Melyik iparág foglalkozik kozmetikumok gyártásával?

- A) A gyógynövények felhasználása miatt a mezőgazdaság-növénytermesztés.
- B) A könnyűipar bőrrel foglalkozó ágazata.
- C) A vegyipar gyártja természetes és mesterséges alapanyagokból.
- D) Az állatkísérletek szükségessége miatt a mezőgazdaság-állattenyésztés ágazat.

84) Az alábbiak közül melyik az elsődleges energiahordozó?

- A) Távhő.
- B) Gőz.
- C) Biogáz.
- D) Fűtőolaj.

85) Mi nem igaz a közúti szállítási módra?

- A) Olcsó.
- B) Gyors.
- C) Környezetszennyező.
- D) Pályája jól kiépített

86) Hazánk energiagazdaságára mi nem jellemző?

- A) Energiaforrásainknak csak kis része megújuló.
- B) Hazánk energiahordozókban szegény.
- C) A kőszénkitermelés hanyatló ágazat.
- D) Legnagyobb energiafogyasztó a kereskedelem és a szolgáltatások.

87) Győrben található autógyár.

- A) Opel.
- B) Audi.
- C) Mercedes-Benz.
- D) Suzuki.

88) Mely növény nem tartozik a gabonafélék közé?

- A) Komló. C) Árpa.
B) Rozs. D) Zab.

89) Az alábbiak közül melyik nem jellemző a tudásparkokra?

- A) Fejlett oktatási rendszert igényel.
B) Segíti, vonzza a tőkeerős befektetéseket.
C) Segíti a szellemi tőke külföldre áramlását.
D) Növeli a kutatás és fejlesztés hatékonyságát.

90) Egy gépgyár összeszerelő üzemének létrehozásakor mi a legkevésbé lényeges telepítő tényező?

- A) Megfelelő infrastruktúra.
B) Rendelkezésre álló tőke.
C) Olcsó, betanítható munkaerő.
D) Nagy mennyiségű ipari víz.

UTAZÁSOK MAGYARORSZÁGON

HAZAI ÉRTÉKEINK NYOMÁBAN

Útmutató: Egy körutazás egyes állomásainak leírását olvashatod. A leírás alatt településeket, tájakat találsz. Ezek közül kell kiválasztanod a megfelelőt. Betűjellel válaszolj!

91) Első állomásunk egy múzeumokban és nyári színházi előadásokban gazdag város, ahol megkóstolhatjuk az eredeti ízű, nemespenész-bevonattal, és titkos fűszerezéssel készült felvágottat.

92) Következő megállónknál egy különleges, vadban gazdag ártéri erdőn utazunk keresztül kisvasúttal, ami a Duna-Dráva Nemzeti Park része.

93) Ha elfáradtunk az erdei sétától, és egy kis kultúrára vágyunk, nem kell messze mennünk egy télbúcsúztató, jelmezes felvonulás megtekintéséhez. Itt a történelem rajongói is találnak látnivalót!

94) Ismét egy nagyvárosba utazunk, ahol több program közül is válogathatunk: a világhírű porcelánműhely és múzeum megtekintése, ismerkedés a török hódoltság emlékeivel vagy ókeresztény sírkamrákkal.

95) Nagy utazás vár ránk, hogy egy magas, középkori várfalról csodálhassuk meg a Duna egyik legszebb áttörési völgyét.

96) Aki szeretné megismerni a palóc falusi szokásokat és építészetet, nem maradhat le a Világörökség listájára is felkerült kis település megtekintéséről.

97) Ha már erre járunk, érdemes ellátogatni az ősmaradványairól és megkövesedett mocsári ciprusairól híres látogatóközpontot, ahol a parkban 4D-s mozit is nézhetünk!

98) Hosszú út előtt állunk, mert következő állomásunk azoknak szól, akik érdeklődnek az ipari létesítmények iránt. Szakszerű vezetéssel megtekintjük a város 70-es években épült vízerőművét. Ha szerencsénk van, egy hajó zsilipelését is láthatjuk.

99) Északkeletnek vesszük az irányt a Tisza mentén. A királyok borát, a borok királyát keressük, ami a helyi klíma és az aszúsodott szőlő összhatásának köszönhető.

100) Utunkat az egyik leghíresebb, az UNESCO Világörökségi listán is szereplő cseppkőbarlang megtekintésével fejezzük be, hiszen kiépített részein bárki számára látogatható.

A lehetséges állomások:

A) Drégely B) Tokaj C) Visegrád D) Szigliget E) Tiszaújváros F) Ipolytarnóc G) Aggtelek H) Abaliget I) Pécs J) Zsámbék K) Mohács L) Gemenc M) Hollókő N) Kis-Balaton O) Kisköre P) Gyula R) Szilvásvárad S) Szeged T) Balatonboglár

KÉRDÉSEK HOLTVERSENY ESETÉRE

HAZÁNK DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

Útmutató: Az alábbiakban állításokat olvashatsz, amelyek lehetnek igazak, vagy hamisak. Az igaz állítást I betűvel, a hamisat H betűvel jelöld!

101) A korai családalapítás egyik oka lehet az alacsony iskolai végzettség.

102) A hazai nemzetiségek aránya megközelíti a lakosság 20 százalékát.

103) A munkavállalók közül a betanított és szakképzetlen munkát végzők aránya kiemelkedően magas.

104) Magyarországon az elmúlt három évtizedben folyamatosan növekedett az érettségizett állampolgárok száma.

105) A gazdaságilag aktív népesség aránya valamivel alacsonyabb a nem aktív népesség arányánál.

106) A termékenységi ráta Budapesten magasabb, mint az ország északkeleti részében.

107) Hazánkban a magasabb iskolai végzettség nem játszik szerepet a nők késői gyerekvállalásában.

108) Migrációnak nevezzük azt is, ha egy magyar állampolgár Szolnokról Budapestre költözik a jobb munkalehetőségek miatt.

109) A tényleges szaporodás azt jelenti, hogy a születések száma meghaladja a halálozások számát.

110) Nagycsaládnak számít az a család, ahol legalább három gyermek van.